
Velikost a velikášství

Velikost a velikášství

Právě před rokem, 18. prosince 2011, Českou republiku zasáhla smutná zpráva – zemřel první český prezident Václav Havel. Nad tím, jaký byl uplynulý rok země bez jeho vlivu, se zamýšleli akademici Univerzity Karlovy, kteří loni uctili památku Václava Havla na vzpomínkovém shromáždění v Karolinu. Mezi nimi byl i emeritní rektor UK prof. PhDr. Radim Palouš, CSc., DrSc.

Kým setrval v mé paměti Václav Havel: totiž spíš jako občan-disident, nebo spíš jako prezident? Jako ten „dole“, nebo ten „nahore“?

Kdysi jsem čtenářům připomenul dvě z českých pohádek: v jedné vystupuje český Honza jako hloupý pecivál – chce být „světový“, vydá se s rancem buchet do světa a vrátí se s „převratnými“ nálezy (které pro efekt pronese v cizinečtině: „Sudkulatti, ristupie, tujekarra, tentorie.“) Hlupák! Z jiného příběhu ho známe jako čestného a pro jiné život nasazujícího odvážlivce: třikrát se pustí do ztraceného boje proti mnohohlavému draku, třikrát nesklidí žádnou odměnu a obec může svinout černý flór, Honza potom vrací kouzelnému dědečkovi výzbroj, aby pokračoval na své cestě zachráněnému království neznám.

Pro obě honzovské podoby máme v českém slovníku dvě prostá slova: velikášství a velikost. Jestli Havel něčím netrpěl, pak velikášstvím. Mám před očima jeho rozpačité postoje a jakousi elegantní skromnost – a ovšem i jeho vyjadřování ústící spíše do otázek než do suverénních soudů a rozkazů.

Jak to myslí, když jednou zdůrazňuje v politice rozměry co nejširší – přímo světové – a podruhé zase konkrétní politickou drobnokresbu? Každé lidské čínění je odpovědné – ať chce nebo nechce, ať si to aktér uvědomuje či nikoli: je mravný, nebo nemravný! „Mravnost je všudypřítomná, podobně jako politika; politika, která se odpoutá od mravnosti, je prostě politika špatná.“ (V. Havel: O lidskou identitu. Rozmluvy Praha 1990, s.128).

Oba reprezentanti českých politických začátků Masaryk i Havel položili do základů našeho politického a společenského života nárok dobročinnosti a odpírání zlu. Z tohoto vysokého hlediska nás pozorují z absolutna.